

Het nieuwe pensioencontract: visie gevraagd

Komt dat nieuwe pensioencontract er nu wel of niet? En hoe noodzakelijk is dat? In 2016 en 2017 is in dit vakblad uitgebreid stilgestaan bij de noodzaak en wenselijkheid daarvan. Nu is het tijd voor daden. Maar die laten nog steeds op zich wachten. De redactieraad gooit een steen in de vijver en schroomt niet om een visie naar voren te brengen. Achtereenvolgens komen de redactieraadsleden aan het woord in deze nieuwe rubriek. Te beginnen met de visie van Edwin Schop [1].

Solidariteit betekent dat de leden van een groep een gemeenschappelijk belang onderschrijven, ten gunste van de groepsleden, soms ten koste van zichzelf. Bij pensioen houdt dit in het zo eerlijk mogelijk over generaties verdelen van de ingelegde gelden en de daarop behaalde rendementen (positief of negatief). In het huidige systeem van aanvullende pensioenen vindt, zo blijkt uit meerdere wetenschappelijke studies, al een sterke herverdeling plaats die niet aan deze definitie van solidariteit voldoet. Daarnaast geldt dat de premie-inleg van jongeren grotendeels is gebruikt voor een volwaardig pensioen van ouderen. Onder meer door kostendekkende premies en herstelplannen op basis van verwachte rendement, uitsmeren van kortingen, lange herstelperioden, overgangsregelingen en het tussentijds aanpassen van de regels om vooral niet te hoeven korten. Om maar niet te spreken over de overige wens van belangengroeperingen van ouderen om de rekenrente te verhogen. Allemaal draaien aan knoppen die de verdeling over generaties troebel houdt en de jongeren in slaap sust. Totdat het te laat is. De som hiervan is een systeem dat eenzijdig en pervers is. Deze vorm van solidariteit is daarom eindig. Bovendien is dit nooit de bedoeling geweest van de huidige systematiek. Het zijn onbedoelde en ongewenste neveneffecten van een systeem dat ruim 50 jaar geleden in een heel andere maatschappij is ontworpen en waaraan zonder visie en samenhang is geknutseld. Een systeem dat dit in zich heeft moet daarom (zo snel mogelijk) over boord.

De meest zuivere vorm van verdeling over generaties van de ingelegde gelden en de daarop behaalde rendementen vindt plaats door de investeringen op te bouwen op individuele rekeningen en het rendement daarop bij te schrijven, eventueel met risicoprofielen afhankelijk van leeftijd(sklassen). De beleggingen kunnen collectief (institutioneel) zijn. Een individuele pensioenrekening zal een einde maken aan oneindige discussies over wel of niet betaalde premies, te hoge of te lage rekenrentes, grepen uit de kas en subsidiëring door jongeren en laagbetaalden. Het individuele pensioenvermogen staat bovendien niet op gespannen voet met solidariteit en collectiviteit. De solidariteit met betrekking tot nabestaandenrisico, arbeidsongeschiktheidsrisico en het risico van lang leven kan nog steeds worden gehandhaafd. Ook op het beleggingsrisico kan solidariteit worden toegepast. Jongere deelnemers kunnen een groter deel van het risico dragen, zodat ouderen gespaard blijven bij tegenvallers. Hier moet dan tegenover staan dat jongeren een groter deel ontvangen als er hoge rendementen worden gemaakt. En dan alsjeblieft niet met zo'n collectief buffertje dat niet negatief mag worden en waarbij dezelfde herverdelingsdiscussies nog steeds in het systeem zitten. En een weeffout in het voorkeursscenario van de SER die er hopelijk uitgehaald wordt zodat het systeem echt transparant wordt en de rol van belangengroeperingen wordt geminimaliseerd (zie ook het interview met Edwin Schop 'Het beste pensioen is employability', PensioenAdvies 2016/12). Onlangs riepen enkele besturen van pensioenfondsen en de vakbonden als eerste dat nu de dekkingsgaden bijtrekken aanpassing van het systeem geen haast heeft. En vakbonden schreeuwden moord en brand toen minister Koolmees in het begin van 2018 de ambitie uitsprak nu wel eens van de polder een gezamenlijk opgesteld plan te willen ontvangen. Hieruit blijkt dat sociale partners het huidige pensioenstelsel niet kunnen en niet zullen veranderen. Dus kan alleen de politiek dat doen. Een vrees die onlangs door het pensioenfonds voor de Detailhandel werd uitgesproken en die sociale partners oproept in beweging te komen. De polder zal echter niet in eigen vlees gaan snijden. 'Zelfregulering door de sector' blijft synoniem voor vertragen, uitstellen, niets doen. Kom op Koolmees, pak je verantwoordelijkheid.

[1] mr. drs. Edwin Schop CPL, werkzaam bij Flexis Groep en Meeus (beide onderdeel van Aon) en lid van de redactieraad van dit vakblad.